

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

4. SZÁM

2012 OKTÓBER-DECEMBER

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK : negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Eszteró Lajos

Tóth Sándor

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

Tisztelt Madárbarát

Siroki Zoltán, hazai díszmadártenyésztés nagy alakja 1987-ben, 81 éves korában hunyt el. Élete és munkássága minden hazai madárbarátnak példaértékű. Minden esetben segítőkészen, barátsággal viszonyult a hozzá fordulókhöz, nem élt vissza sohasem tudásával, a kezdők sikereinek is komolyan tudott örülni. A madarak mellett érdeklődése a bogarak, sáskák, növények felé irányult leginkább. Több mint 100 ismeretterjesztő és tudományos írása jelent meg, melyek többsége ma sem veszített aktualitásából.

Egy önéletrajzi írásában a következőket olvashatjuk:

„Az emberek általában valamilyen csillagzat alatt születnek. Nálam másképpen történt. 1906 július 25-én Budán a Csalogány utcában láttam meg a napvilágot. Én tehát a fülemüle égisze alatt születtem és ez a tény befolyásolta egész életemet. Nálam a természet szeretete örökletes tulajdonság

1990-ben a Siroki család által létrehozott, majd 1993 februárjában a Fővárosi bíróságon nyilvántartásba vett Siroki Zoltán Alapítvány díjazottja, a díjjal járó vándorszerleg tulajdonosa 1993 óta minden esetben egy köztisztelőben álló, több évtizedes tenyésztői múlttal rendelkező, a hazai díszmadártenyésztés hírnevének öregbítésén, a szervezeti élet vonzóbbá tételén dolgozó madarász volt.

Ez évben a hazai díszmadártenyésztő szervezetek és személyek hozzánk eljuttatott jelöléséből az Alapítvány kuratóriuma az öt legtöbb szavazatot kapott jelölt közül választotta ki. Köszönjük mindazoknak a segítségét akik, eljuttatták hozzánk ajánlásukat.

A Siroki Zoltán Alapítvány kuratóriuma egybehangzó döntése alapján 2012-ben egy országosan ismert és elismert, alapvetően szerény és messzemenőig segítőkész madártenyésztőnek ítélte oda a vándorszerleget és a díszoklevelet.

Gyerekkorától fogva csodálta a természetet, mindig vonzotta a madarak élete, viselkedése. Mivel mindig is vidéken élt, ezért közvetlen tapasztalatokat szerezhett a ház körüli és a vad madarokról is.

Fiatal korában galambokat tartott, majd a 70-es évek végén, 80-as évek elején fokozatosan átvették a helyüket a fácánok, kanárik és később a papagájok.

Először galambkiállításokon mutatta be madarait, a régi galambászok hívására, a kiállítás színesítése céljából. Ezután egyre többször nevezett be a különböző díszmadár kiállításokra. 2005-ig talán nem is volt olyan nagyobb kiállítás az országban, ahol ne lett volna jelen madaraival.

A TIT Szegedi Díszmadártenyésztő Szakosztályába 1987-ben lépett be Vass Sándor biztatására.

1989-ben „Ezüstkoszorús mestertenyésztő” címet szerzett és ugyan ebben az évben vezetésével útjára indult, a Monori Díszmadár-, és Kisállattenyésztők Klubja.

Az MDOSZ-szel részt vett a 2005-ben Németországban, 2011-ben Belgiumban megtartott világkiállításokon, ahol madarai elismerő pontozást kaptak.

Tenyésztői munkája során, talán a sárgadolmányos lóri szaporítása adta a legnagyobb örömet, melyet 1995-ben, az országban elsőként sikerült tenyésztenie.

A madarak máig részesei életének, ugyanolyan izgalommal várja a költési szezont, mint a kezdetek kezdetén. Elmondása szerint eddigi munkája, eredményei nem valósulhattak volna meg kedves felesége támogatása, aktív segítsége nélkül, amit itt ezúton is szeretne megköszönni neki.

Sok éves tenyésztői, illetve ismeretterjesztő munkájáért, a hazai regionális és országos szervezeti, egyesületi életben végzett tevékenységének, valamint a különösen nehezen tenyészthető, egzotikus madárfajok szélesebb szakmai körben történt elterjesztésének elismeréseként 2012-ben a Siroki-díjat Pálinkás György nyerte el.

Gratulálunk neki!

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 4. RÉSZ

A süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula L.*) tenyésztése

1919 telén beszereztünk két pár süvöltőt is azzal a határozott céllal, hogy szaporításukkal kísérletet teszünk. Madarunkat nevezik piróknak és gimplinek is. A gyönyörű madarak hamarosan megszelídültek, úgyhogy etetéskor kézre szálltak. A következő évben (1920) semmiféle költési hajlandóságot sem mutattak, a két pár nagyszerűen megfér egymással és a madárház többi lakójával is. 1921 tavaszán azonban megváltozott a helyzet, az egyik pár költési hajlandóságot mutatott, és ezzel megszűnt a béke. A két hím ádáz dühvel rontott egymásnak és a gyengébbet hamarosan ki kellett fogni, különben vetélytársa megölte volna.

A volier többi lakójával egyszerűen nem törődtek, legfeljebb az etetőnél lehetett némi civódást észlelni. A tojó kiválasztott egy magasra felakasztott, fűzfavesszőből készített fészket és abba hordani kezdte a fészkelő anyagokat. Május 19-én tojta le első tojását, a fészkealj 6 tojásból állott. Három tojást egy garázda tengelic tojó tönkretett (a rendbontót természetesen azonnal eltávolítottuk), három fióka május 6-án szerencsésen kikelt. Kotlási idő 14 nap, a tojások száma 4-6, színük zöldeskék, rajtuk vöröses vagy ibolyás barna foltok, valamint fekete pontok és zezugos vonalak vannak. Nagy izgalomban voltunk, Édesapámmal közösen lestük, fognak-e az öregek etetni, és mivel etetnek. A szokásos magkeveréken kívül bőven kaptak friss hangyatojást és keményre főtt tojást. Ezenkívül saláta, tyúkhúr (*Stellaria media*), pásztoráska (*Capsella bursa-pastoris*), gyermekláncfű (*Taraxacum officinale*) és egyéb zöld növény állandóan rendelkezésükre állott. A fiókák felnevelésénél a tojásfehérjét előnyben részesítették a sárgájával szemben. Az öregek rendszeren etették és a kicsinyek szépen fejlődtek.

A 9. napon azonban a szülők kezdtek aggasztóan viselkedni. A nőtény nyugtalanul röpködött ide-oda, új fészket keresett és alig etetett. Nyilvánvaló volt, hogy újra költetni akar. Nehogy a fiókákat valami baj érje, elhatároztuk, hogy magunk neveljük fel őket. És ezzel megkezdődött a kis gimplik mesterséges felnevelése. Keményre főtt tojásból, friss hangyatojásból, piskótából és apróra vagdalt salátából víz hozzáadásával nyúlós masszát készítettünk, amit a kicsinyek szívesen fogyasztottak.

Sikerült is mind a hármat szerencsésen felnevelni, 16 nap múlva kirepültek. A szülők a nyár folyamán még kétszer költöttek, július és augusztus elején. Minden alkalommal három-három fiókát neveltek fel. A tojó a második költés fiókáit is otthagya 8 napos korukban, de nekem semmi kedvem sem volt a mesterséges neveléssel újra kínlódni, lássuk mi lesz a fiókákkal. És ekkor rájöttünk arra, hogy kár volt az első költés alkalmával megijedni. A mama ugyan valóban elhagyta fiókáit és újra költött, de a hím egymaga hűségesen felnevelte csemetéit.

Ugyanez a pár a következő évben is háromszor költött, és ismét 9 fiókát nevelt fel. Az öregek közül a nőtény 1922-ben megdöglött, a hímét 1923 májusában szabadon eresztették.

Búvár 1961/4

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

4. RÉSZ

Történetem a fehérfarcsíkú lórrival - A fehérfarcsíkú lóri (*Pseudeos fuscata*) első hazai tenyésztése

Ezeket a madarakat az ausztriai Sattendorfban láttam meg először 2009-ben. Azelőtt se kiállításon, se madarászoknál nem találkoztam vele. Az első perctől kezdve tudtam, hogy egyszer majd én is fogok ilyen madarakat tartani. Két hónappal később értesültem róla, hogy esetleg eladóak lesznek a lórik. Hosszas egyeztetés után sikerült a költőpárt megvennem. Két sikertelen költés után a harmadik fészekaljából sikerült egy fiókat kikeltetniük, amit a szülők végül fel is neveltek. Amikor a kis kedvencemet előírás szerint bejelentettem a környezetvédelmi hatóságnál, jelezték, hogy ezt a lórifajt nekem sikerült először idehaza tenyésztenem.

E fióka számtalan hazai kiállításon szerepelt már, felsorolni is nehéz lenne őket. Legtávolabb a gyulai kiállításra jutottunk el, ahol nem csak a látogatók, de a madarászok is először láthatták ezt a különleges, szép madarat. Talán nincs is olyan lórifaj, amely ilyen változatos színekben pompázna.

A fehérfarcsíkú lóri alapszíne barna, a melle felső felén sárga csík látszik, a hasán valamivel sötétebb csík húzódik. A szárny belső fele élénk sárga.

Magam egy 2 x 1 méteres röpdében tartom őket. Más fajú madarat nem tűr meg maga mellett. Helyesen járunk el, ha teljesen különálló volierben tartjuk őket a madarak nyugalma miatt. A volier aljára fűrészport szórunk, amit igen sűrűn cserélni kell. Fertőtleníteni kb. 2-3 hetente szoktam, amennyiben éppen nem ülnek a tojásokon.

Híg ürülékük miatt a lakásban tartásuk problémás. Belső röpdéjükben a hőmérséklet nálam télen-nyáron 15-20 C° körül alakul.

Takarmányozásuk saját módszerem szerint történik. Reggel lóritáp, banán és méz keverékét kapják, igen híg állapotban, amit hosszú nyelvükkel kanalaznak ki. Délután almát és csíkos napraforgót kapnak a madarak, valamint különféle vitaminokat és ásványi anyagokat.

Költésük tulajdonképpen egész évben várható, amennyiben megfelelő helyük van, és télen is fűtött helyen tartjuk őket. A tojó két tojást rak, 23-26 nap alatt kelnek ki a fiókák. A kicsiket kezdetben fehér pihe borítja, a tollasodás 3-4 hetes korban kezdődik, és 7-8 hetes korokra tollasodnak ki teljesen. 65-75 napos korokban várható kirepülésük, ezt követően hamar önállóak lesznek. Nem mondhatók jó szülőnek.

A fiókát nem kézzel neveltem, ettől függetlenül rögtön a bizalmába fogadott. Mondhatni nagyon jó barátságban vagyunk, a család kedvence lett a kis madár. Nagyon jó hangutánzó, habár beszédre nem tanítottuk, jó néhány szót megtanult mégis.

Ezt a különös hobbit csak nagy szeretettel lehet csinálni, mert bizony sok-sok munkával és nem kevés anyagi ráfordítással jár e tevékenység. Ugyanakkor, amikor végignézem a madaraimat és gyönyörködöm bennük, figyelem, ahogy a fiókákat nevelik, azt mondom: megéri csinálni.

Molnár István

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

5. RÉSZ

A zöld kardináispinty (*Gubernatrix cristata*) tartása és tenyésztése

A zöld kardináispinty (*Gubernatrix cristata*) angol nyelvterületen Yellow Cardinal néven ismert, ami sárga kardinálist jelent. A német Grünkardinal elnevezés alapján, a zöld megjelölés tűnik helyesnek.

Siroki Zoltán, *Díszmadarak a lakásban* (1976) című könyvében szintén a zöld kardinális név szerepel.

Származási helye Brazília és Argentína

Tenyészeitésidőszakon kívül problémamentesen tartható más fajok társaságában. Ilyenkor is figyelni kell, nehogy a pár tagjai közötti összeférhetetlenség az állandó üldözéshez vezessen. A telet korábban nálam is szabadban töltötték, de az utóbbi évek szélsőséges téli időjárása, valamint a nyirkosság, amelyet nehezen visel el, arra az elhatározásra sarkallt, hogy fagymentes száraz hely számukra a legkedvezőbb a téli nyugalmi időszakban. Annak ellenére, hogy kevésbé színes mint a szürke és a vörös kardinális, mégis szívesen tartják. Saját tapasztalatom, hogy az előzően említett fajoknál szelídebb, bizalmasabb természetű, tenyésztése nem egyszerűbb, de a fészkek állapotának ellenőrzését jobban elviseli.

Testhossza 20 cm. A hím teste olajzöld, fekete csíkozással, a pofa és a torok sárga, a bóbíta és a torokfolt fekete, a hasi rész zöldes-sárga. A csőr szürke, a lábak sötétszürkék. A tojó teste szürkés-zöld és szürkés-fehér. A csőr és a lábak színe a hímnél leírtakkal megegyezik. Ennél a fajnál is jól elkülönül a hím és a tojó színezete, a fiatalok kirepüléskor a tojó színét mutatják, a fiatal hímek csak a második évben veszik fel jellegzetes sárga színüket.

Magkeverékében fénymag, vegyes köles (fehér, sárga, vörös), zab, kendermag, hántolatlan rizs a jellemző. Szívesen fogyasztja a szezonális gyümölcsöket, télen nálam az alma szinte napi gyakorisággal kerül az étrendbe. A másik két gyakori fajjal szemben (szürke, vörös) nagyobb a zöld, félérett mag igénye. Fiókaneveléskor is elfogyasztja a zöldet, míg a másik két faj szinte kizárólag rovarrovóvá válik. Költési időszakban szüksége van az élő eleségre: hangyabáb, pinky, lisztkeverék, gyászbogár lárva.

Nálam március második felében kerülnek ki az udvari volierbe, amelynek mérete 3 X 1,75 X 0,8 m. Szelídsége miatt megfelel ennél kisebb méret is. Korábbi években 1,2 X 1,2 X 1,5 méteres helyen is megbízhatóan keltett. A fészket akkor érdemes adni, amikor a hím, főleg a virradati időszakban rendszeresen hallatja énekét. Éneke nem túl változatos, inkább erőteljes csattogás, amely egyben a területbirtoklás kifejeződését jelenti. Áprilisban kapnak fészket, amelyre nem túl igényesek. Az öreg páram egy műanyag cserépben kelt évek óta. Volt, hogy tuja ágakból egy sűrűbb részt kialakítottam és a kisebb gallyakból mutatós fészket épített. Tehát ha adott egy növényesített rész, akkor a tojó megépíti a fészket egyedül, amelynek helyét mindig a hím jelöli ki.

Tojásainak száma leggyakrabban 3, de előfordult 4, sőt 5 is. Még mindig talány számomra, hogy mi oka a nagy mennyiségű terméketlen tojásnak.

Szerintem a következő okok jöhetnek szóba:

1. Korai párosítás
2. A hím és tojó közötti szimpátia hiánya
3. Túlsúlyos állapot, ilyenkor a hím hajtja a tojót, de ha megül a tojó nem párizik a hím. Ezt vélem az egyik leggyakoribb problémának. Nyugodt madarak, és ha télen egy kisebb kalitban telelnek a száraz magkeveréken könnyen elhíznak. Nagyon szeretik ezek is a fénymagot, a szürke kardinálishoz hasonlóan, ez a kloaka környékén lerakódó többlet zsírszövetet eredményezi. Ezért télen az élő eleséggel, a tojásos eleséggel, kendermaggal nagyon óvatosan kell bánni

A kotlás a tojó feladata, 12-13 nap után kelnek ki a fiatalok. Az első pár nap élőeleség hiánya a fiatalok szempontjából végzetes lehet. 5..napon gyűrűzöm, a gyűrű mérete 3,5 mm. Mindkét nem etet már az első napoktól kezdve, a fiatalok gyorsan fejlődnek. A fiókák 11-12 napos korban kirepülnek a fészekből. A fiókanevelés időszakában csírázott magvakat és zöldet is szívesen fogyasztanak. A kirepült fiatalok az első 5 napon nagymértékben ki vannak téve az időjárásnak

Miután a fiatalok biztonságosan repülnek, figyelni kell a hímet, mert gyakran a fiatalok közül a hím fióka a szülői agresszió áldozata lehet. 35 napos korban válnak önállóvá, ilyenkor célszerű a leválasztásuk.

Az őszi első vedlést vegyes népesítésű röpdében töltik, étrendjükben a természetes gyommagvak a legfontosabbak. Október vége, november eleje, amikor a telelőbe kerülnek

A zöld kardináispinty a CITES II. listába tartozik, tehát bejelentési kötelezettség szükséges tartása esetében. Ez természetesen, mint minden más tilalom csak hazánk területére érvényes, hiszen a nyugat-európai országokban a leggyakrabban tenyésztett fajok közé tartozik.

Élőhelyén csökken a populációja a fakivágások miatt, és egy komoly veszélyt jelent a Diuca pinttyel (Diuca diuca) alkotott vegyes párok kialakulása. Ez a természetes körülmények között jelentkező hibridizáció veszélyezteti a tiszta állományok fennmaradását.

Uruguayban, program keretében, a madarakat zárt rendszerben tenyésztik és helyezik ki a veszélyeztetett biotópokba és nemzeti parkokba.

Lipták József

SIROKI ZOLTÁN ÉLETÚTJA- ÖNÉLETRAJZI SZEMELVÉNYEK 2. RÉSZ

Még gimnazista koromban Schmidt Antal ajánlására egy nyári 2 hónapot a Fővárosi Tanszergyárban töltöttem, ahol az igazgatónak Gammel Alajosnak útmutatásai alapján részt vettem az ott folyó munkákban. Főleg lepkéket és hernyókat preparáltam. Egyetemi hallgató koromban kerültem összeköttetésbe a Washingtoni Rovartani Állomásnak Budapesten tartózkodó tisztviselőivel. Eme intézmény a gyapjaslepke (*Limantria dispar*) parazitáinak kitenyésztésével foglalkozott. Történt ugyanis, hogy egy amerikai kutató a gyapjas pille petéit magával vitte hazájába, ahol nevezett lepkét tanulmányozni akarta. Egy erős légvonat íróasztaláról azonban az összes petéket kivitte az ablakon a kertbe. Ahol emberünk lakott, az éghajlat jóval melegebb volt mint nálunk. Európában a gyapjas pillének csupán egy generációja van, de Amerikában, ahol a peték szabadba kerültek, a kedvezőbb klíma következtében 2 generáció fejlődött. Nálunk előfordul, hogy a tölgyerdőket, gyümölcsfákat károsító hernyó olyan mértékben elszaporodik, hogy a tölgyek teljes lombzatát lerágja. A fák csupaszon meredeznek az ég felé. Nálunk a lepke szaporodásával párhuzamosan a természetes ellenségek is elszaporodnak, úgyhogy amely évben a gradáció kulminál, a paraziták is kellőképpen elszaporodnak. Ennek következtében a fürkészdarázs és légyparaziták, fonálférgesek és vírusbetegségek véget vetnek a hernyórágásnak és a következő évben nem egy, hanem 2 évgyűrű keletkezik.

Amerikában azonban a kedvezőbb éghajlat alatt e veszedelmes kártevőnek 2 nemzedéke lett, a tölgyerdők pedig évente 2 csupaszra rágást nem bírtak ki, így óriási területen kipusztultak a tölgyesek, mert hiányoztak a természetes ellenségei a gyapjas pillének. A jó amerikaiak mindent megkíséreltek, hogy a kártevőt kipusztítsák, repülőgépről is permeteztek, de eredmény nélkül. Kénytelenek voltak ezért a lepke eredeti hazájából a természetes ellenségeket begyűjteni és importálni. Magyarországra esett a választás, mert nálunk voltak a munkabérek a legalacsonyabbak. A Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Osztályának segítségével megtudták, hol van a gyapjas pille a kívánt mértékben elszaporodva és ott ideiglenes laboratóriumot rendeztek be. Milliós számra gyűjtötték a *Limantria* hernyókat, nevelték azokat és a belőlük kijött parazitákat élve elküldték Amerikába. Budapesten volt a központú laboratórium, ahol állandó alkalmazottjuk Dr. Mihály Ferenc természetrajz-földrajz szakos középiskolai tanár volt. Én csupán a nyári időszakban 3-4 hónapig működtem náluk néhány évig, mert a *Limantria*-án kívül sok más hernyót is gyűjtöttek és azok kezelése és etetése növényismeretet igényelt. A begyűjtött hernyókból kijött légyparaziták duplumaiból készítettem magamnak is egy gyűjteményt, ami később a Nemzeti Múzeumba került. Az amerikaiak munkája eredménnyel végződött és magyarországi szereplésük 1929-ben megszűnt.

A Siroki díj (vándorszerleg) eddigi tulajdonosai

- 1993 Péter Géza**
- 1994 Ballagó Emánuel**
- 1995 Virágh Dezső**
- 1996 Laskay Sándor**
- 1997 Vas Sándor**
- 1998 Tóth Sándor**
- 2001 Lakó Antal**
- 2002 Gere Géza**
- 2004 Diószeghy Sándor**
- 2005 Soós János**
- 2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)**
- 2008 Makai Pál**
- 2011 Pócsi Béla**
- 2012 Pálinkás György**